

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת צו, תשפ"ו

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:07	Minneapolis, MN - 7:16
Brooklyn, NY - 6:57	Miami, FL - 7:17
Chicago, IL - 6:50	Monsey, NY - 6:58
Houston, Texas - 7:19	Montreal, Quebec - 6:58
Johannesburg, S. Africa - 5:53	Passaic, NJ - 6:58
Lakewood/Deal, NJ - 6:58	Toronto, Ontario - 7:20
London, UK - 6:10	Yerushalayim - 6:19
Los Angeles, CA - 6:52	Zurich, Switzerland - 6:30

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ארבע כוסות בין של שביעית

ע' ירושלמי פסחים פ"י ה"א דף ס"ט ע"א לענין ארבע כוסות מהו לצאת ביין של שביעית תני רבי הושעיה יוצאין ביין של שביעית. וצ"ע מה השאלה.

וע' משמרת להבית דף י"ט טור ד' משום אין עושין מצות חבילות חבילות, (וכענין בשד"ח ח"ה 363). (ולכא' לשון הירושלמי מהו לצאת, ולכא' חבילות אינו מעכב, ואולי לשון מהו לצאת היינו לענין לכתחלה וצ"ע).

ומשמע שיש מצוה באכילת שביעית דכתיב לאכלה. וע' חזו"א י"ד י' דס"ל דאין מצוה. וע' ש' עוד במשמרת להבית בשם מה"פ המוציא שפי' דאירי אחר הביעור ומ"מ מותר משום המצוה של ד' כוסות.

והק' החזו"א ט"ו ז' דהוא אחר זמן ביעור של ענבים, (ולכא' קושייתו רק להרמב"ם דאילו להרמב"ן משכחת לה אם כבר הפקיר), וי"ל לפי הרמב"ם פ"ז ה"ז דומן ביעור דמי שביעית תולה בפרי שממנו בא מעיקרא, ואירי שקנה יין בכסף שבא מפרי שלא הגיע זמן ביעור שלו.

וע' הר צבי או"ח ח"ב ס"ח בשם אדר"ת לפרש בירושלמי ששתה חי ובירושלמי דיוצא כוה ד' כוסות אבל אסור לשתות כך שביעית משום שלא כדרך. ודחה תירוצו.

וע' או"ש פכ"ט משבת הי"ד משום שאין ראוי למזבח כי אסור לשרוף, וצריך כוס ראוי למזבח.

וע' קרבן עדה שפי' משום דבעי לכם, וע' רש"י שהק' דהוי שפיר לכם כדמוכח מהא דהיא יוצא אתרוג לולי שמכשירו, ועוד דכתיב והיתה שבת הארץ "לכם".

וע' תקלין חרתין בשקלים פ"ג מ"ב פני משה שפי' דאירי אחר הביעור (וכמו שבאמת הק' החזו"א דפסח הוא זמן הביעור, ולפי תקלין חרתין מיושב קושייתו) ואסור בהנאה, (ולכא' היינו לרמב"ם, אי"נ לרמב"ן אם לא ביעור), והשאלה משום מללה"נ.

הערות ותגובות בלש"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

ראש הישיבה ומייסדה מרן הגאון הרב שמואל טיקטינסקי זצלה"ה נלב"ע ט' בניסן תקצ"ה

תורה אצל ר' שמואל, ובשנת תקע"ז הכריז ר' שמואל על פתיחת הישיבה במיר.

מני אז נאלץ ר' שמואל לעזוב כמעט כליל את עסקיו והקדיש את עיתותיו ללמד את תלמידי הישיבה, כאשר הוא מפרנס את תלמידיה מכיסו, וכך זכה להגדיל תורה הן בלימודה והן בהחזקתה. באותם ימים החל להנהיג שינוי בהתנהלות בני הישיבות כאשר ביטל הוא את 'אכילת הימים' של תלמידי הישיבה בבתי תושבי העיירה, והחל לתת מלגת קיום לתלמידיו כדי שיוכלו לאכול בדרך כבוד מבלי לכתת רגליהם בקור או בחום בין בתי העיירה.

כשתמו מקורותיו הכספיים האישיים של ר' שמואל, החל לכתת רגליו לפתחיהם של נדיבים למען החזקת הישיבה. בדרך זו הלך והתפרסם עוד שמה של הישיבה ובשנת תקפ"ג למדו בה כ-120 בחורים, ביניהם כאלה שלימים נודעו כגדולי עולם.

ר' שמואל המשיך במסעיו לטובת הישיבה והרחיק נדוד למדינות אחרות. ובמהלך אחת מנסיעותיו בשנת תקצ"ה נפטר בהונגריה בעודו עוסק בקיומה של תורה.

מרן הגאון רבי שמואל טיקטינסקי זצלה"ה נמנה על השו"ב הקהילה היהודית בעיירה מיר. לפרנסתו עסק ר' שמואל במסחר והצליח מאוד בעסקיו. הוא נחשב לסוחר אמיד ומצליח, אך יותר מכך נודע כתלמיד חכם מופלג.

באותה תקופה יצא למרחוק שמה של ישיבת וולוז'ין המעטיירה, אשר הייתה בשיא פריחתה ושאבה אליה צעירים מכל רחבי אירופה. רוחו של ר' שמואל התמלאה בקנאת סופרים והוא חפץ להפוך גם את עיירתו מיר למקום תורה.

בשנת תקע"ה החל ר' שמואל לקבץ נערים צעירים, בעיקר מבני העיירה, שיגיעו מידי יום לבית הכנסת והחל ללמוד איתם. אט אט קיבץ מניין של בחורים בעלי כשרונות גם מעיירות הסביבה, אשר הצטרפו ללימוד בבית מדרשה של העיירה הקטנה מיר, כאשר ר' שמואל היה מוסר את שיעוריו בפניהם. איש לא העלה על דעתו שמלימוד משותף זה יקום תוך זמן קצר ה'מקום תורה' הגדול בעולם.

השמועה על בית מדרשה של מיר עשתה כנפיים, ונערים נוספים החלו להגיע למקום כדי ללמוד

זאת תורת העולה (ו, ב)

אחר שהגיד מעשה הקרבנות אמר התורה הראויה לכל אחד ואחד, אשר בה רמז חלק עיוני בהם. ואין ספק כי יש הבדל בין בני א-ל חי בפעולותיהם וכוונותיהם, דומה להבדל אשר בין מיני הקרבנות (ספורנו). בפרשת משפטים, על הפסוק "והתורה והמצוה" (שמות כד, יב) גם פירש הספורנו: "והתורה - החלק העיוני ממנה. והמצוה - הוא חלק המעשי ממנה".

ע"פ דברי הספורנו למד מרן המשגיח הגאון הרב ירוחם ליוואיץ זצלה"ה לקח עמוק ונוקב על חשיבות הלימוד בעיון. הנה רואים אנו בפירוש, שכל מקום שנוכר "תורה", היינו רק במה שנוגע לאיכות הלימוד בעיון. ולפי זה המצוה של לימוד התורה מתקיימת דוקא בלימוד התורה בעיון, לימוד התורה בכמות ניתן לקרוא לו בשם "מעשה", אבל לא בשם "תורה", כי לימוד התורה בכמות אף שגם בזה מקיים מצוה, אבל מצות לימוד התורה לא יקיים כי אם בלימוד באיכות ובעיון, וללא חלק העיון אין על לימוד זה שם "תורה".

ועוד זאת היה אומר מרן המשגיח רבי ירוחם, דרשו חז"ל על הפסוק (משלי כ, ה) "מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה" - "זו תורה", נתבונן נא בשנים שלמדו סוגיא אחת, זה למד רק מקופיא וזה ירד לעומקה של הלכה, נדמה לנו כי זה יש בידו חמישים או שישים אחוז מהלימוד וזה יש לו את כל מאת האחוזים, אך טעות היא בידם! ההבדל ביניהם הוא כבין יום לילה, הרבה פעמים זה אוסר וזה מתיר, זה מטהר וזה מטמא, זה מחייב וזה פוטר, ההפרש שבין זה לזה הוא ענין אחר לגמרי, כי אין בין גיהנם לגן עדן אלא כחוש השערה בלבד, וכמו כן החילוק בין אמת לשקר.

חובתנו בעת הזאת לרגל המצב השורר בארה"ק

הייתי מחזיר אותו לתווה ובהו.

וכן שנינו בשבת, (פח,א) אמר חזקיה מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה, אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה כדריש לקיש דאמר ר"ל מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי ה' יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתווה ובוהו.

העולם היה בפחד אם יחזור לתווה ובוהו, מתחילה יראה, שמו לא יקבלו ישראל את התורה, ומשקיבלו את התורה שקטה.

על זה הקב"ה אומר עשיתם צדקה עם עולמי ובזכות זה הקב"ה מסגיר עלינו, והגם שיש כאלה שלא קיבלו את התורה אבל מה שאנחנו קיבלנו את התורה זה מספיק בשביל לקיים את העולם, ועל זה הקב"ה אומר עשיתם עימי צדקה.

בילקוט יש תוספת על דברי המדרש, אלמלא עולמי, היכן מתקיימת מלכותי, נמצא שבוזות התורה יש מקום למלכות ה"ת.

ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זיכרון לפניו

בהפטרות שבת הגדול (מלאכי ג, יג - טז), יש כמה פסוקים שיבארו לנו את ענין כל הנמצא כתוב בספר, - חזקו עלי דברייכם אמר ה' ואמרתם מה נדברנו עליך, אמרתם שוא עבוד אלו' ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבקות, ועתה אנחנו מאשרים זדים גם נבנו עשי רשעה גם בחנו אלו' וימלטו, או נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זיכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו.

מה עושים בזמן של רדיפות, אז נדברו איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע, ויכתב ספר זיכרון, הקב"ה כותב בספר מי לא מתייאש מי מתחזק באמונה וקרבת אלוקים.

היום אמר לי אברך בן תורה שחמיו יהודי מסורתי, ממיסדי כיפת ברזל, הוא שאל את חמיו כמה חשבו להצליח, וענה לו, חשבנו שזה יצליח אבל לא הצלחה גדולה כזו, זה שמימי לחלוטין.

רואים בחוש שמתחולל כאן משהו מעבר, שמעתי שבנתניה ליד הישיבה של צאנז נפל שני טילים לים, והאדמו"ר שליט"א אמר לבחורים, זה נפל לים בלי ירוטים, זה כח התורה שיושבים ולומדים, לא שייך להבין את כל הניסים שמתחוללים אם לא בזכות כח התורה.

אני לא רוצה שחלילה ייצא קטרוג על הרחוקים, רוב העם מכבדים את לומדי התורה, יש מיעוט ערב רב, אבל רוב העם מסכנים, כשהם שומעים קצת דברי חיזוק הם כבר משתנים.

הגמ' בברכות (ו,א) דורשת על הפסוק אז נדברו דרשה אחרת, וז"ל, ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וכו', ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך¹.

הגמ' ממשיכה לשאול, וכי מאחר דאפילו חד תרי מבעיא, תרי מכתבן מליהו בספר הזכרונות חד לא מכתבן מליה בספר הזכרונות.

ועי' שם בתוס' שביארו וז"ל, כלומר, עם אחרים, אבל בספר לבדו נכתבין, כדאמרין וכל מעשיך בספר נכתבין כ"ש מדה טובה.

הימים, ימים טרופים, צריך רחמי שמים על כל צעד ושעל, ב"ה שרואים חסדים גדולים, רואים רחמים, ועם כל זאת צריך להוסיף זכויות רבות, המצב לא פשוט. לא צריך להרחיב הרבה, הדברים ידועים, כולם ראו מה קורה כשנופל טיל, ה"י.

יצא לי לנחם את המשפחה ששיכלה כמה ילדים בפעם אחת, איך שהם מקבלים את הדין באהבה מי עמך ישראל.

בד בבד אנחנו רואים ניסים ונפלאות, וזה צריך לעורר אותנו להתקרב להקב"ה, לדעת שאין עוד מלבדו, רק הוא יכול לעזור לנו, וזה דורש מאיתנו להוסיף זכויות.

ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר

אנחנו עומדים בסוף הגלות לקראת הגאולה, כל הנביאים נתנבאו לסוף, אנחנו לא יודעים איך תראה הגאולה, אבל יש פסוק בדניאל שמדבר על הזמן הזה וננסה להבין את הפסוק.

ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והייתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיית גוי עד העת ההיא ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. (דניאל יב,א)

ובמצודת דוד ביאר בפשטות וז"ל, יעמוד מיכאל - לבקש רחמים על ישראל: העומד - הרגיל לעמוד תמיד ללמד סנוגוריה על ישראל: והייתה עת צרה - אז תהיה עת צרה על ישראל אשר לא נהיתה עליהם מעת הייתה לגוי עד העת ההיא הכי הקרן הזעירה שהיא ממלכות ישמעאל יצר להם מאד וכו'.

זה מה שאנחנו רואים היום, ישמעאל מצר לנו מאוד, אנחנו נמצאים בגלות ישמעאל, ומעניין לדעת שרש"י מבאר באופן אחר מהו העת צרה וז"ל, קטיגוריא בתלמידי חכמים בוזי ובוזי דבוזי.

דברים כהויות, זו היא מציאות חיינו כיום, גלות ישמעאל, וביזוי תלמידי חכמים, אנשים חיים בפחד אם זה מפצצה שבאה מלמעלה, או מהגזרות הניתנות על תלמידי חכמים.

המצודת דוד למד שיעמוד מיכאל הפשט לסגור על ישראל, אמנם רש"י לומד אחרת, וז"ל, ובעת ההיא יעמוד מיכאל - ישתתק כאילם שיראה הקב"ה דן בעצמו ואומר היאך אאבד אומה גדולה כזו בשביל ישראל.

וכך מצאנו במדרש, (מדר"ר פתיחתא דרות), אמר רבי יוחנן וכו', כדי שיהא לי פתחון פה בפני שרי אמות העולם שעתידין לקטרגם לפני ולומר, ריבון העולמים, אלו עובדין עבודת כוכבים ואלו עובדין עבודת כוכבים, אלו גילו עריות ואלו גילו עריות, אלו שפכו דמים ואלו שפכו דמים, אלו יורדין לגן עדן ואלו יורדין לגיהנום.

אותה שעה סגורין של ישראל משתתק, הדא היא דתימא ובעת ההיא יעמוד מיכאל, וכי יש ישיבה למעלה, וכו', מהו דין לשון קאמיא, קיימא, וכו', מהו יעמוד, משתתק.

מיכאל המלך המליץ משתתק, מה יהיה, מי ימליץ על ישראל, כתוב בהמשך הפסוק, ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. מי יזכה להימלט מעת צרה זו, כל הנמצא כתוב בספר, בהמשך נראה מהו הספר הזה, ומי הם הכתובים בו.

חייך שאני מדבר בצדקה ומושיע את בני

המדרש ממשיך שלאחר שמשתתק מיכאל עונה לו הקב"ה כך: נשתתק ואין אתה מלמד סניגוריא על בני, חייך שאני מדבר בצדקה ומושיע את בני. באיוו צדקה, וכו', בצדקה שעשיתם את עולמי, על שקבלתם את תורת, שאילו לא קבלתם את תורת,

¹ יש כמה לשונות שמוכאים בשם החפץ חיים מה שהיה עונה לבאים לבקש את ברכתו, מרבי הלל זקס וצ"ל שמעתי שאמר, לכו למקור הברכות, באופן אחר שמעתי שאמר - אם בחוקתי תלכו - יהיה ברכה, בכל אופן פה בגמ' אנחנו רואים שאחד שיושב ולומד זוכה לאבוא אליך וברכתך.

כל הלכות פסח מתכ"ט עד הל' יו"ט, אבל לא תמיד מספיקים הכל אז רציתי להציע שלכה"פ ילמדו את ההלכות שממש נוגעות למעשה, להתחיל סימן תכ"ט עד תל"ה ועד בכלל, אח"כ סימנים - תמ"ג תמ"ד תמ"ה ורצוי גם תמ"ו.

לאחמ"כ חובה ללמוד סי' תנ"ד סעיף ד', עם המשנ"ב בענייני ממונות, אח"כ סי' ת"ע עד סוף הל' פסח כולל ספירת העומר, ולמי שיש פנאי כדאי גם ללמוד את סימנים תמ"ב תמ"ז תמ"א, ועוד צריך ללמוד את סימן תקכ"ט - דיני שמחת יו"ט, ומי ייתן שיזכו ללמוד את כל ההלכות.

מי שלומד את דברי הגמ' בפסחים זה מצוין, אבל חייבים גם ללמוד את ההלכות, ע"י לימוד ההלכות יש כח טבעי וכח סגולי, באופן טבעי מי שלומד יודע והוא מרגיש קשר לכל הלכות החג, אבל יש גם ענין סגולי, כתוב בספרים שאור המצווה טמונה בהלכות המצווה, ואם לומדים את ההלכות יש טעם אחר בחג.

עצה טובה לחינוך הילדים, ילדים שלומדים משניות תלמדו איתם משניות פסחים, אח"כ בליל הסדר הילד יקשר בין מה שהוא למד למה שהוא רואה, וזה ייתן לו לחבר את הלימוד למעשה שזה דבר מפליא, ומי שיותר גדול אפשר ללמוד את ערבי פסחים, וזה לא יסולא בפז, ומי שיכול ללמוד קצת טור שו"ע ומשנ"ב זה מפליא פלאות, ע"ז זה נכנסים לחג ברוממות הנפש שאין לשער ואין לתאר.

הכנה מתוך מחשבה

וכפי שאמרנו יש גם הכנה נפשית, ובהקדם לענין זה נראה מה שכתב החיד"א (לב דוד), ומן הראוי לשים נגד עינינו מה שכתב מורי זקני, הרב החסד לאברהם זללה"ה כי בכל שנה, שלושים יום קודם הפסח, הקדוש ברוך הוא עושה לישראל משוא פנים, ברוב חסדיו, ומתחיל להוציא נפשותם מהיכלות הטומאה, מעט מעט, שיעור חלק אחד משלושים בכל לילה, באופן, שבליל ביעור חמץ, כל פושעי ישראל עומדים בפתח מהיכל החיצון.

והענין בשר לו, יכון לקראת אלוקינו, ויטיב מעשיו שלושים יום קודם לפסח, ובפרט, בליל התקדש החג, יעורר לבו ורעיונו, כי הלילה הקדושה הזו בחסדיו הרבים הוציאנו משעבוד הסטרא אחרא, והייתה מסילה לדבק בו, יתברך, ובתורתו. עכ"ל.

ולפי נכונות האדם ככל שנרבה להתכונן כך נזכה להיטהר עוד ועוד.

ליל הסדר הוא לילה גדול ועצום, והוא יסוד האמונה וקיום המשך הדורות, כלל ישראל עברו כ"כ הרבה צרות ורדיפות כל הדורות, וידעו כל אומות העולם שיש 'ליל הסדר' זה מושג שכל האומות יודעים עליו, וחלקם עמדו בהתפעלות מרוממות החג².

עכ"פ ליל הסדר זה מושג, ויש לכך משמעות מיוחדת.

אחי ורעי בני עליה, אני רוצה לומר לכם, אנחנו בונים בתים ומחנכים ילדים, ליל הסדר זה דבר שנשאר לילדים לעולם, חלילה חלילה אם יקרה שיהיו נפילות ל"ע, הסדר החם ישמור ויחמם אותם, א"א לתאר מה שזה משאיר, וחבל שהשטן תוקע את האף שלו בזמנים הכי קשים, אנחנו אומרים בהנחת תפילין, ושלא יפתנו ולא יתגרה בנו יצר הרע, יש קשיים אבל העבודה העצומה היא להתכונן כראוי לקיים את ההלכות בשמחה ובחביבות להראות את המתקנות של המצווה.

השראת אוזייה נעימה בבית

מטבע הדברים בערב פסח יתכן שיהיה לחץ בבית, אבל צריך להשרות אוזייה טובה, יש הלכה מפורשת לא לזלזל בנשים כשהם מנקות את הבית, בד"כ הבעל אומר לאשה מה את צריכה להילחץ, צריך להזיהר מזה.

הוא אומר, יש ספר זיכרון של חברותות שם הוא לא יהיה כתוב, אבל הוא יהיה כתוב בספר זיכרון שלמד תורה, ללומדים בחברותא יש ספר זיכרון מיוחד.

נסכם, ובעת היא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, מי שימצא כתוב בספר ימלט מכל הצרות, ועל איזה ספר - זהו ספר הזיכרון, ואיך נכתבים בספר הזיכרון ע"י שמתחזקים יחדיו באמונה בהקב"ה, וכיובשים ולומדים בחברותא.

החיזוק הנדרש בימים נעלים אלו

ההצלה הזו נותנת לנו גם חיזוק לימים האלו שבין פורים לפסח (לא מקובל אצלנו לומר סוף הזמן), לפעמים יש מצב של שחיקה, אמנם צריך לדעת שזה זמנים מסוגלים, וכפי שמביא החיד"א בשם זקנו החסד לאברהם (מובא בהמשך באריכות).

חודש ניסן הוא רום המעלה, היה צריך להיות שבחודש ניסן היה שטייגען גדול ביישיבה, אבל כל אחד צריך להיות בביתו לדאוג שהכל ילך כשורה.

בערב פסח יש עבודה של עמל וגייעת התורה, תיקון ושכירת המידות והכנה לפסח, צריך לראות איך לשלב את הכל זה בזה, אין בזה כללים כמה להשקיע בכל דבר, כל אחד יודע כמה הוא צריך לעזור ולהיות נושא בעול יחד עם השטייגען בלימוד.

רבי ירוחם היה אומר שאדם שמנצל את הזמן שלו, הזמן משרת אותו, יש לו תועלת מהזמן, מי שמנצל את הזמן יש לו סייעתא דשמיא מיוחדת להספיק הכל.

בסיום השיחה עמד מורנו המשיגה שליט"א על כמה נקודות כהכנה לימי הפסח ונביאים לקמן באריכות משיחות שנאמרו בשנים עברו.

הכנה לליל הסדר חלק א'

אנחנו מתכנסים כאן בכינוס לשם שמים, כדי להתכונן לקראת הימים המיוחדים, ימים שנבחרו בהם לעם.

נקדים ונאמר, כל דבר שבאים אליו עם הכנה מוקדמת התועלת היא ללא השוואה לדבר שמגיע ללא הכנה.

אדם שנכנס לחג מתוך השגרה וההרגל, הוא יודע שאחרי מעריב צריך לעשות קידוש, ותוך כדי הסעודה הוא נזכר מה צריך לעשות, וכך הוא עובר את החג, הרי הוא מפספס ומפסיד, וחלילה, אני לא מזלזל במה שעשה, על כל מצווה מקבלים שכר, אבל הכאב הוא שיכול היה להיות בן עליה, ובגלל חוסר הכנה הוא מפסיד הפסד גדול.

וכגודל עבודת ההכנה, כך תגדל ההצלחה שלנו, וצריך לדעת שיש הכנה מעשית ויש הכנה נפשית, וכדי להתכונן בצורה מעשית צריך ללמוד את ההלכות, אני לא מדבר על מה שהאריכו בספרי מוסר, יראה והחסידות, אלא לראות את המשנ"ב ללמוד את ההלכות שנוגעות לחג ואח"כ אפשר לראות עוד ספרי יראה.

ידוע הנידון אם הדין ששואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום הוא רק בחג הפסח או שהוא נוהג בכל חג וחג, אבל זה ודאי שבפסח נאמר דין זה, וזה מחייב אותנו ללמוד את ההלכות.

לימוד ההלכות המעשיות

נדבר קודם על ערב פסח ואח"כ על פסח, יש לנו הרבה מצוות הלוואי שילמדו את

² היו רשעים ארוכים שהעלילו עלילות דם, זה היה דבר כ"כ מופרך אין מקום לזה ולא צריך להביא ראיות אבל כמה אנחנו נוהרים לא לדבר ליד החיטים כדי שלא יהיה טיפת מים, ורק מתוך שנאת שונאי ישראל הם הגיעו לעלילות אלו, ארוכים הרשעים האלו המעלילים, וכ"ש מי שהמציא את העלילות האלו, אבל זה בא מקנאה ביהודיות של עם ישראל בליל הסדר, והיו כאלה שניצלו את ה"כל דיכפין" והיו נכנסים לאכול בשר ודגים וכל מטעמים, כולם ידעו שיש מושג של ליל הסדר, ובתקופת השואה ג"כ עמדו היהודים במס"ג לשמור על ליל הסדר.

החינוך מאריך ביסוד גדול, כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל כפי פעלו, ודיברנו בזה בעבר ומאוד חשוב ללמוד את החינוך הזה.

והיות ויש השפעה של היום שהוא שנהיינו לעם, אז כ"א צריך לדעת מי אני - אתה בן מלך, תדע מי אתה, אצל החסידים אמרו שלילי הסדר זה מסדר את השנה, תראה איזה לילה גדול זה, ויש עוד הרבה מה להוסיף ומי שיכין את עצמו נפשית והלכתית אין לתאר את התועלת שתהיה לו בע"ה.

הבא לטהר מסייעים אותו הקב"ה יסייע לכולם שיהיה לכל אחד בית מלא ברכת ה', ונחת בלב שמח, יעזור ה' שתזכו לעולם הזה ולעולם הבא, ולכל הברכות האמורות בתורה.

חלק ב'

עצם הביקוש להתכונן למצווה - מועילה

כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ב), אדם שעונותיו מרובין על זכויותיו מיד הוא מת ברשעו שנאמר על רב עוונך, וכן מדינה שעונותיה מרובין מיד היא אובדת וכו', וכן כל העולם כולו אם היו עונותיהם מרובין מזכויותיהן מיד הן נשחתין שנאמר וכו'.

ושיקול זה אינו לפי מנין הזכויות והעונות אלא לפי גדלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב, ויש עוון שהוא כנגד כמה זכויות שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, ואין שוקלין אלא בדעתו של קל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העונות, (תשובה פ"ג ה"ב).

דברי הרמב"ם האלו אפשר לקרובם לשלל ע"פ דרך הפשט, והיא, שכל מצווה תלויה כיצד מקיימים אותה, אחד מקיים מצווה בהידור מעשי ולבבי, אחד עושה מתוך קושי - ולפום צערא אגרא, ואחד עשה בצורה חביבה פחות, לא שייך להשוות את ערך קיום המצווה של האחד לשני, מי שמקיים מצווה עם כל השלמות, ערך המצווה רב מאוד.

וה"ו כן הוא בחטא, מובא ממרן הקדוש ר' איצ'לה מפטרבורג ששנים שעשו עברה אחד נאנח והשני לא, שניהם צריכים תיקון ותשובה, אבל ההבדל ביניהם גדול ממרחק שמים וארץ, וכך היא גם המשמעות של עבירה שנעשית בחשק גדול שמשקלה רב יותר מכמה מצוות.

בפרשת כי תשא כתוב (שמות לב, ז) וידבר ה' אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים, ובהמשך הפסוקים כתוב, והי כאשר קרב אל המחנה וכו' ויחר אף משה וכו'. והנה יש להבין מה התחדש למשה כעת, והרי הקב"ה אמר לו כי שחת עמך.

ועי' בספורנו ז"ל: כשראה שהיו שמחים בקלקול שעשו, כענין כי רעתכי אז תעלוזי ובה התקצף, ונאש שיוכל לתקון המעוות באופן שיחזרו לתמותם ויהיו ראויים לאותן הלוחות.

כשירד משה רבנו וראה את החשק שהיה לכלל ישראל בעגל אז ויחר אף משה, הוא ראה שהעבירה נעשתה עם כל החשק, זה כבר משהו אחר, נאש שיוכל לתקון המעוות.

ומדה טובה מרובה, עצם ההכנה למצווה שאנחנו מתכוננים ורוצים כולנו שנוכל לקיים את המצוות בהידור רב, זה כבר מראה חביבות למצווה, ואשריו ומה טוב חלקו של מי שיתכונן למצווה.

כאילו הוא יצא ממצרים

בכל המצוות הנוגעות לליל הסדר יש מצווה מיוחדת, חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ומצווה זו היא עבודה לא פשוטה, ידוע שמרן הרב מבריסק היה מתאמן על מצווה זו ביותר, הלוא המילה 'חייב' מחייבת אותנו עד מסירות נפש.

בהגדה אנו אומרים, ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים.

נשותינו צדקניות הם, נכון אפשר להרגיע, אבל לא לזלזל ח"ו, צריך שתהיה שיתוף פעולה בעבודות הבית, אני לא מתערב מה וכמה, אין בזה כללים, צריך מצד אחד להתמיד בלימוד וגם לעזור, מי שיש לו בנות גדולות שהם גם עוזרות יכול יותר להתמיד, אבל כ"א חייב לקבוע עיתים לתורה.

נתאר לעצמנו שמגיע ערב פסח וחלילה האשה עדיין לא התחילה לנקות, הוא רומז לה שצריך לנקות והיא אומרת לו, הרי מדאורייתא בביטול סגי, ופרורים ממילא בטלי, וגם מוכרים לגוי... הרי ברור שכ"א רוצה שהאשה תכין את הבית לחג הפסח, אז אדרבה מוכרחים לתת הרגשה טובה בבית.

חביבות המצווה

היו הרבה ילדים של"ע לא הלכו בדרך שההורים רצו, ואחת הסיבות היא, שהם ראו את השבת והחג כדבר מלחין, וצריך לתת את החביבות של המצווה בבית, שתהיה הרגשה טובה ונעימה, וצריך להזהר מאוד לא להיות לייט, כי הבנים כבר מקילים יותר מהאבא ח"ו, אלא אדרבא הבן צריך לראות את האמת של האבא את היראת שמים עם מתקנות, תחושה של אשרינו מה טוב חלקנו.

על האבא לומר לילדיו, ב"ה שאנחנו יהודים, ולא הפשט שזה קל, אבל אנחנו שמחים על העבודה ועל הטרחה שלנו למען כבוד שמים, זה עושה טוב לילדים יותר מהכל.

לאחר כל ההכנות מגיעים לליל הסדר, וצריך להשתדל לנוח בערב ליל הסדר כדי להיות ערניים ולקיים את המצוות כראוי, וכן לדאוג שהאשה תישן שלא תבוא תשושה אחרי כל עבודות הבית,

לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו באותה שעה

בהגדה אנחנו אומרים, יכול מראש חודש ת"ל ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, ת"ל בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך. ולכאורה מדוע לא כתוב בפסוק בלילה ההוא, ומדוע כתוב 'ביום ההוא', ואפשר לומר שהכוונה שלילי הסדר הוא לילה כיום יאיר, הוא לילה גדול מאוד, וכל שנה מתעורר ההתעוררות שהייתה בליל הסדר הראשון, וצריך לעורר את הילדים לזה.

ועצה טובה למי שיוכל להספיק ללמוד את החינוך שמסביר את שורשי המצוות, וממצווה ה' החינוך מתחיל להסביר את המצוות של חג הפסח, בעלי המוסר אומרים שהפשט בטעמי המצווה שזה בא להוסיף טעם בקיום המצווה, כי הרי עצם קיום המצווה היא משום שכך ציוונו הבורא, אבל הקב"ה רוצה שנדע מה הוא רוצה מאתנו.

וכמשל נציין מה שכתב החינוך על שחיתת הפסח במצווה ה': כדי שיזכרו היהודים לעולם הניסים הגדולים שעשה להם השם יתברך ביציאת מצרים. וכן בהמשך דבריו במצווה ו' וזוהו שנצטוונו לאכול צלי דווקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכל בשר צלי, שהוא מאכל טוב ומטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם, כי אם מבושל, כדי למלא בטנם. ואנו שאוכלים הפסח לזכרון שיעאנו לחרות להיות ממלכת כוהנים וגוי קדוש, ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חרות ושרות.

וכן במצווה ח': וזה שנצטוונו שלא להותיר ממנו, הענין הוא כדרך מלכים ושרים, שאינם צריכין להותיר מתבשילין מיום אל יום, ועל כן אמר, שאם יותר ממנו, שיישרף כדבר שאין חפץ בו, כדרך מלכי אדמה. וזה וכל זכו ולקבוע בלב, שבאותו זמן גאלנו השם יתברך ונעשינו בני חורין וזכינו למלכות ולגדלה.

ובהמשך במצווה ט"ז - ועצם לא תשברו בו, הביא החינוך: ועל כן בתחילת בואנו להיות סגולת כל העמים ממלכת כוהנים וגוי קדוש ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו בה באותה שעה. ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושים, נקבע בנפשותינו הדבר לעולם.

ישראל שהקב"ה הוא יחיד ומיוחד והכל בידו יתברך, ובעשר מכות הי"ת הראה לנו שהוא שליט על כל חלקי הבריאה, ברצונו יהיה דם וברצונו מים, ובאותו כוס יתכן שחצי יהיה מים וחצי דם, וכן הוא שליט על כל הבריאה על הבכורים שברגע אחד מתו, על העופות ועל החיות וזה התכלית של יציאת מצרים לדעת שאין עוד מלבדו, והוא לבדו השליט.

הקב"ה הראה שליטתו במצרים - שיראו את חן העם

בחיי עולם המשיך לברך פלא נוסף שהיה ביציאת מצרים, כתוב בפסוק (שמות ג, כא) ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים וכו' ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב וכו' וכן בפרשת בא (יא, ב) דבר נא באוני העם וישאלו איש מאת רעהו וכו' כלי כסף וכלי זהב.

ענין זה שהקב"ה נתן את חן העם בעיני מצרים, היא נקודה עצומה למתבונן לראות את הפלא הגדול שהקב"ה שליט על הטבעים של בני אדם, אנו רואים דבר מפליא שהגם שלכל אחד יש בחירה אולם יש פעמים שהשי"ת מכוון את האדם לדבר מסוים.

וכך גם מבואר בפסוק במשלי (כא, א) פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו. הגם שיש בחירה לכל או"א אולם מה שנוגע למלכות, הקב"ה מטה את המלך על כל אשר יחפץ.

כלל ישראל עבדו בעבודת פרך, הם היו עבדים שחורים, ופאטאום הם מתחילים לזקוף קצת את קומתם, הם מתחילים להתרומם, כתוב שמאו שהתחילו המכות התחילה הצלתם של ישראל היות והמצרים התחילו להיות מושפלים, עד שהגיע מצב שהיהודי בא לצאת ממצרים, ובמקום שייקח את חפציו וייצא הוא הולך למצרי ומבקש ממנו כלי כסף וזהב, והדבר המתבקש שהמצרי יסלק אותו בלא כלום, אולם ע"ז כתוב וה' נתן את חן העם³.

וביותר, בגמ' בברכות (ט, ב) למדנו, וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאלום בעל כרחם איכא דאמי בעל כרחם דמצרים וא"ד בעל כרחם דישאלום מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב ונותן בית תחלק שלל, מ"ד בעל כרחם דישאלום משום משויו.

והדבר מופלא, עד כדי כך הביאו המצריים לבני"י עד שלא היה להם מקום על החמורים בכדי לשאת את כל כלי הכסף והזהב.

יעויין ברש"י שכתב על הפסוק וישאלום (שמות יב, לו) - אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם, אתה אומר אחד טול שנים ולך. אנחנו רואים שהמצריים עוד הוסיפו על מה שביקשו בני"י.

ועל כולם, בפרשת בשלח כתוב (יד, ה) ויוגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו, וברש"י, ויהפך - נהפך ממה שהיה, שהרי אמר להם קומו צאו מתוך עמי ונהפך לבב עבדיו, שהרי לשעבר היו אומרים לו עד מתי יהיה זה לנו למוקש, ועכשיו נהפכו לדרוף אחריהם בשביל ממונם שהשאלום.

המצרים הבינו מה נעשה להם ועכשיו הם מנסים להחזיר לעצמם את כספם ורכושם, ומתברר שבזמן שהם הביאו לבני"י את הכסף והזהב זה ממש לא היה מתוך רצון לתת להם מתנות, ומה א"כ הייתה ההו"א שלהם בזמן שהם נתנו.

אלא אנחנו רואים עוד עומק באין עוד מלבדו, בשליטה של הי"ת על כל הבריאה, הקב"ה הראה לנו איך אפילו הבחירה של מצרים תשתנה לטובת בני"י עד שהם יתנו להם עוד ועוד כסף וזהב, ע"י זה שהם ימצאו חן בעיניהם, ומה נלמד שהכל בידו ית' והוא שליט על כל הטבעיים.

וכל מה שיש לאדם יכולת לעשות מה שהוא רוצה, זה בחירה שהקב"ה נתן לו כדי לבחור

יש שואלים, וכי אין שינויים בעולם, וכי עד היום היינו משועבדים כעבדים למצרים, ואמנם י"א שהשעבוד היה שיעבוד בנפש, כשמשנה רבנו הראה למצרים את האותות והמופתים הם גיחכו כי מצרים הייתה שיא הכישוף ולא היה להם חידוש מה שעשה משה, והשיעבוד הזה של כוחות הטומאה היה ממשיך עד היום.

בשוב תקופת הזמן הוא יאיר אור מעין האור הראשון

נוכר כעת את דברי הרמח"ל הידועים (ד"ה ד, ז) וז"ל. ושוורש כולם הוא סדר שסדרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן הוא יאיר אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא כמי שקבלו.

והנה עפ"ז נצטוונו בחג בכל העניינים שנצטוונו לזכר יציאת מצרים, כי בהיות התיקון ההוא תיקון גדול מאד שנתקנו בו וכמח"ל, הוקבע שבשוב תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור שהאיר אז, ותחודש בנו תולדת אותו התיקון, וע"כ נתחייב באותם העניינים כולם.

וכדברים האלו כותב האור החיים על הפסוק קל מוציאם ממצרים (במדבר כב) וז"ל: אמר מוציאם ולא הוציאם, וכו', ונראה על דרך אומרים ז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, על כן אמרו יודעי פנימיות התורה כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומרו א-ל מוציאם כי לא יציאה ראשונה לבד אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנוכר.

א"כ מלבד החובה ליזכר את יציאת מצרים, אנו מוכרחים לדעת כי בכל שנה יש לכל אחד ואחד יציאת מצרים משלו, מהגלות האישית שלו, וזהו הכאילו הוא עצמו יצא ממצרים, וכמה צריך להתקרב לקב"ה בזמנים אלו, ההודמנות המיוחדת הזאת היא מרגשת עד מאוד.

ראוי לראות את ההגדה לפני החג, החת"ס הקדוש שמי כמוהו קם בדרוש, היה מסביר באידיש לילדים כפי הבנתם את כל הניסים שהיו ביציאת מצרים, וכן מסופר על הח"ח הקדוש איך שהיה מתפעל מכל המכות, אז כדאי ללמוד קודם את ההגדה כדי שנהיה מוכנים, המדרש בפרשת וארא מדבר על המכות וכדאי לראות, היום יש ב"ה ליקושים של מדרשים, ואם אפשר כדאי לראות במקור - במדרש בפנים, אבל לא לפתוח מדרש בשעת מעשה כליל הסדר, צריך להגיע עם ידיעות.

טעם עשר מכות

יש להתבונן מדוע לא הביא הקב"ה מכה אחת גדולה וארוכה על מצרים שתגרום להם להוציא את בני"י, ולמה צריך עשר מכות שונות, ופירש רש"י (שמות ח, יז): ויש טעם בדבר באגדה, בכל מכה ומכה למה זו ולמה זו, בטכסיסי מלחמות מלכים בא עליהם, כסדר מלכות כשצרה על עיר בתחלה מקלקל מעיינותיה, ואחר כך תוקעין עליהם ומריעין בשופרות ליראם ולבהלם, וכן הצפרדעים מקרקים והומים וכו'.

עוד טעם אחר מובא במדרש רבה ובתנחומא, שהנהגת הקב"ה היא מדה כנגד מדה ומעניין שגם המצריים ידעו את הנהגה של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה כמבואר בגמ' בסוטה: א"ר חמא ברבי חנינא באו ונחכם למושיעין של ישראל במה נדונם, נדונם באש כתיב, כי נהנה ה' באש יבא וכתוב כי באש ה' נשפט וגו', בחרב כתיב ובהרבו את כל בשר, אלא בואו ונדונם במים שכבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם שנאמר, כי מי נח זאת לי וגו' והן אינן יודעין שעל כל העולם כולו אינו מביא אבל על אומה אחת הוא מביא אי נמי הוא אינו מביא אבל בהן באין ונפלין בתוכו. (יא, א).

בחיי עולם למרן הסטייפלער כתב שכל מהלך יציאת מצרים היה כדי להראות לעם

³ נחלקו בראשונים האם השאלה ששאלו ממצרים הייתה כבקשה, או כדיון שואל והמצריים הבינו שזה יהיו אלהים אחר שלושת ימים. עוד מעירים, מה יש להם לישראל לעשות עם השמלות שהם שאלו והרי אנו יודעים שלא שינו לבושם, וצריך לומר שאכן לא לבשו את השמלות אלא התכסו בזה וכד'.

וכך למדנו בפרשת מקץ את דברי הסיפרנו עה"פ וירצוהו מן הבור, כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע כאומרו כי קרובה ישועתי לבוא, וכאומרו לו עמי שומע לי וכך היה ענין מצרים כאומרו כי גורשו ממצרים וכן אמר לעשות לעתיד כאומרו ופתאום יבא אל היכלו האדון.

החובה לקיים דברי חכמים

איתא בנדרים (מט,ב) אמרה ההיא מטרונתא לרבי יהודה מורה ורוי אמר לה הימנותא בידא דהריא איתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא וחוגרי צידי מן הפסח עד העצרת.

רבי יהודה עבר את כל העבודה של ספירת העומר והכנה לקבלת התורה מתוך כאב, והעיקר לא להפסיד את מצוות חכמים. כמה מרגש המסירות נפש בשביל קיום המצווה.

אחרי כל המצוות של ליל הסדר אנו שמחים מכל עבודת היום, ואין לנו מושג כמה שהמשפחה והילדים קיבלו מהדוגמא האישית החיה והמרוממת בכל המצוות, והלוואי שלא תהיה באמצע כל התוכנית היפה הזאת מריבה בין שני ילדים וכד', ובכ"ז צריך להתאפק ולהעביר לא לתת ליצר הרע לשלוט.

פיוט אחד מי יודע

אחר כל זאת מגיע הזמן לפיוטים, זה נחמד אבל כמה שהילדים יכולים לסחוב, כה הניסים שהיו בלילה הזה מאברהם אבינו ועד יציאת מצרים, זה תוספת למי שיכול.

רציתי לומר לאחי ורעי הרגשה שהייתה לי בשנים האחרונות להסביר איך נכנס לליל הסדר הפיוט של אחד מי יודע, וידוע מבעל התניא ז"ע שהמשיל לאדם שיש לו עת שמחה והוא מוציא את כל האוצרות שיש לו ומראה אותם לבניו וידידיו, כן הוא הלילה הזה של ליל הסדר אנו מראים לכולם את האוצרות והמעלות הרבות שיש לנו.

אמנם הווארט הזה מסביר את אחד אלו קינו, שני לוחות הברית, שלשה אבות וכו' שאלו הם מעלות של בני' על שאר האומות, אבל מה המעלה של כלל ישראל בתשעה ירחי לילה, והתעוררתי ע"פ הגמ' בנדה (ל,ב) ומלמדו אותה כל התורה כולה וכו', וכיון שבא לאוויר העולם בא מלאך וסטרנו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.

כל אחד היה במעי אמו, וכל הש"ס וכל התורה כולה היה אצלנו, וכשיוצאים לאוויר העולם בא מלאך סותר על פיו ומשכחו, ומקשה הגר"א ז"ע למה באמת מלמדים את התינוק הרי משכיחים לו את לימודו, ומסביר, שנותנים לו את הכוחות והיסודות ואומרים לו לזה אתה מסוגל, ועוד מובא בשם הגר"א ז"ע שאחרי המאה ועשרים באים מלאכים והם בודקים מה האדם יודע ממה שהוא למד, ולכן נכנס הענין של תשעה ירחי לילה לרמזי שבליה כה גדול נעשה שטייגען גדול כדי שנלמד את מה שלימדו אותנו.

וצריך לזכור לקום בבוקר בזמן, לומר הלל בשמחה, וכל הפסח להיות בהתרוממות הרוח, ונסיים שנוכה שהקב"ה יגאל אותנו, פתאום יבוא, אשרי מי שמתכונן שלא ייבש ולא יכלם, ואם הוא בדרגה של רצון להתעלות אז כשהמשיח יבוא הוא יהיה בדרגה גבוהה יותר, הבא לטהר מסייעים אותו, הקב"ה יעזור שנצל את החג כראוי וללא הפרעות ונוכה לבנין ביהמ"ק ולהקריב קרבן פסח, ונהיה עבדים נאמנים לקב"ה.

זמני השיחות בישיבה הק' זומני קבלת קהל
מתעדכנים בטלפון 0733577483

בין טוב לרע, אבל זה רק כל זמן שהקב"ה נותן את הבחירה, ויש מצבים שניתלת מהאדם זכות הבחירה, וכמו שמצאנו אצל פרעה שהכביד את ליבו, (ומאריכים בזה הרבה עד כמה היה לפרעה ביטול הבחירה, ואכמ"ל), ובוזה הקב"ה הראה לע"י שאין עוד מלבדו.

בכל מקום ומצב מוטלת עלינו חובת עבודת היום

אני רוצה לעצור לכמה רגעים ולדבר על ענין חשוב, קורה לפעמים שאברך יש לו כבר כמה ילדים והכי נחמד זה להיות בבית עם הילדים בליל הסדר, אבל לפעמים האבא והאמא רוצים שיבואו אליהם ולפעמים גם יש סבים וסבתות שיש להם כבר נינים אבל כולם חייבים לבוא לליל הסדר, והוא אומר לעצמו מה אני יעשה שם בליל הסדר הוא רוצה להיות בבית.

צריך לזכור, איפה שאתה נמצא שם תעבוד את ה', קשה להיכנס לפרטים יש הרבה שאלות אבל דבר אחד צריך לזכור, איפה שלא תהיה שם צריך לעבוד, והזכרנו פעמים רבות את דברי החפץ חיים עה"פ של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד שם אדמת קודש הוא. אומר הח"ח שפסוק זה מדבר על כל הדורות, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, כל מקום שאתה נמצא, שם זה העבודה שלך, והלוואי שנוכל לנצל את הכי טוב שיכול להיות.

יש כאלו שרוצים להיות אצל ההורים אבל מחויבים לשווער, זה אולי קשה, אבל דע לך שם תהיה העבודה, לא להיות בצורה של אשליית היצר, אני פטור כי נקלעתי למקם שאני לא רוצה, ההרגשה צריכה להיות אני עושה מה שאני יכול, ואז תראו פלאים, בכל מקום שאתה נמצא הקב"ה שם, מלאו כל הארץ כבודו.

ומדי דברי בו, במאמר המוסגר אני חייב להגיד לכם דבר שלא קשור לפה אבל אני לא יכול להתאפק, ביקשו ממני לכתוב למקום מסוים על מטפלים רגשיים שמנתקים זוגות מההורים, רשעים! יכול להיות מצב שהורים מלחיצים ולא שייך כבר להמשיך אבל צריך לזה ב"ד של כ"ג, ללכת לעשות מזה שיטה פשוטה לנתק זוגות מהורים, ה"י, היו מטפלים שאמרו שהם שאלו רב, הבעיה שהם שאלו מה שהם רצו לשאול, וגם אחרי שהם כבר שאלו הם עשו פי עשר ממה שהרב אמר.

אם יש מתח עם ההורים והלכים לטיפול, פסיכולוג יכול גם לגרום לאדם להתאבד, פתאום אין סלפונים פתאום אין קשר, למה כי המטפלים האלה פועלים מרצון של שליטה על הזוגות, כל היופי הוא עם ההורים יחד, גם אם יש מצב קשה עם ההורים זה כמו אדם שיש לו כאב גדול ובמקום לעשות טיפול קשה מגיע רופא עם אקמול, זה יעזור?

אם יש דברים חריגים צריך להתיעץ עם רב, זה כל היופי שלנו, שלשלת הדורות, צריך להתפלל לה' שהמצב יחזור לאיתנו.

כל צרות הגלות הם סיבה לישראל להושיעם תשועת עולמים

בואו ונראה את לשון הרמב"ם (ז' מחו"מ א), מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לבבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן. בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר 'ואותנו הוציא משם' וגו'. ועל דבר זה צווה הקדוש ברוך הוא בתורה וזכרת כי עבד היית כלומר כאלו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחרות ונפדיתי (שם, 1).

וכן לשון רבנו מנוח: והוה שהתקינו לומר אח"כ בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו וכו', ובוכירה הזאת תהיה יראת ד' על פניו תמיד בראותו השגחת ה' שהייתה בישראל ולא יסור לבו ממנו ית' לעולם, ואם יצר לו זמנו מאד יבטח בה' מקווה ישראל מושיעו בעת צרה, וכמו צרת גלות מצרים הייתה סיבה להיטיב להם באחריתם, כן כל צרות הגלות הזה הם סיבה לישראל להושיעם תשועת עולמים. (ז' מחו"מ ה).

מרגש עד מאוד, זה הכנה לגאולה להגיד לילדים אנוחנו נגאלנו, ה' הבטיח לנו שנגאל לא היה נראה שיש תקווה ובסוף יצאנו.

On the Doorstep of Redemption

Harav Hagaon Moshe Aharon Friedman Shlita

Shabbos Hagadol is discussed in Shulchan Aruch in siman 430. Often, the siman in Shulchan Aruch contains a remez to the topic under discussion, and indeed, 430 represents the number of years from the Bris Bein Habesarim until Yetzias Mitzrayim, as the passuk states: וּמוֹשֶׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. The word nefesh also has the gematria 430, as a new “soul” of Klal Yisrael was created, through the process that began with Bris Bein Habesarim and culminated with Yetzias Mitzrayim, which led to the declaration of naaseh venishma, and the creation of the Mishkan.

I’d like to discuss a point that related to Yetzias Mitzrayim, but we’ll preface it with a story that I heard about Rav Moshe Sternbuch. At the time, the surrounding nations were threatening to obliterate the yishuv in Eretz Yisrael, and Klal Yisrael was miraculously saved. R’ Moshe asked one of the gedolim in his times what is the proper way to daven. On one hand, we want to daven that not a single Yid should be harmed, but on the other hand we want that there should be a revelation of kevod Shamayim, and it should be obvious to everyone that Hakadosh Baruch Hu loves the Yidden and wants us to keep the Torah. If the victory comes about in a manner involving those who are not shomer Torah u’mitzvos, then that might not result in an increase in kevod Shamayim. How do we balance that? What should we daven for?

The answer was that you’re supposed to daven as follows. The passuk states (Yeshayah 43:16), הַנּוֹתֵן בַּיָּם דְּרֹךְ וּבַמַּיִם עֲזִים נְתִיבָה, referring to ships traveling at sea. (This is also reminiscent of current events, where ships are attempting to travel through straits.) One ship wants to travel eastward and another westward, and Hakadosh Baruch Hu, in His vast wisdom, is able to forge a path through the mighty waters.

Hakadosh Baruch Hu orchestrates the entire picture, down to the finest detail of each individual’s

life, as well as the broader circumstances that affect the public. In truth, each person is really in his own bubble and his own reality, and requires his own Yetzias Mitzrayim, besides for the Yetzias Mitzrayim needed by the klal.

A klal could mean a family, or a yeshiva, or a group, or a shevet, or the entire Klal Yisrael, but Hakadosh Baruch Hu knows how to orchestrate everyone’s personal and communal Yetzias Mitzrayim.

I heard a similar idea in the name of Rav Moshe Shapiro. He noted that a philosophical question is raised regarding the makkah of dam, in which the liquid the Yidden drank was water while the Mitzrim drank blood. The question is, what was the true nature of the liquid? Was it really blood, and a miracle was performed for the Yidden causing it to revert back to water? Or was it really water, which was transformed to blood for the Mitzrim? R’ Moshe explained that the question itself reflects a fundamental misunderstanding of the nature of the makkah, and of Hakadosh Baruch Hu’s hanhagah in general.

In reality, Hakadosh Baruch Hu creates the world and everything in it, and if His will is that the Yid should have water to drink while the Mitzri should have only blood, that’s exactly what happens: It’s water for the Yid, blood for the Mitzri. This is how Hakadosh Baruch Hu gets involved in a general way and on an individual level, so that every single Yid should experience a Yetzias Mitzrayim.

THANKING THROUGH THE KORBAN PESACH

This week’s parshah discusses the mitzvah of korban todah, whose function is to give thanks to Hashem – which is also the purpose of the korban pesach. It’s interesting to note that the korban todah is brought with four types of bread, three of which are matzah and one of which is chametz. Similarly, the korban pesach is offered with three matzos, omitting, of course, the bread

הלילה הזה כולו מצה: that is chametz.

This question of the Mah Nishtanah can therefore be understood as follows: On other nights when a korban todah is eaten, it is accompanied by both chametz and matzah – thirty loaves of matzah and ten of chametz. But the korban pesach, which is also a sort of todah, thanking Hashem, is brought only with matzah.

The passuk in our parshah states, מִצוֹת תֹּאכַל בְּמִקְוֹם קֹדֶשׁ, and the chassidishe sefarim explain that a person must ensure that the place where he eats the matzah – his mouth – is a makom kadosh, which speaks only words of Torah and tefillah and berachos, and not chas v'shalom other things. Extending this idea further, the makom kadosh can also refer to the person's entire body, including all of his 248 limbs. He must make them all holy, so that they should be worthy of eating matzah. Beyond that, the makom kadosh can mean the chaburah or home that you're in, the place you belong to; that too should be a holy place.

If we are able to eat the matzah in a makom kadosh, then we can have a true leil shimurim. In modern Hebrew a can of preserved food is called a קופסת שימורים. Shimurim implies not only protection, but preservation – we want to preserve this night

so that it should last a long time and so that we can relive it.

Now, of course, as we go through the Haggadah and are metzapeh l'yeshuah, the answer to the questions of the Mah Nishtanah is Avadim Hayinu. The letters of the word avadim can be rearranged as an acronym for דוד בן ישי עבדך משיחך, whom we're waiting to hear from. Every year we are metzapeh l'yeshuah, as we yearn to bring back the Beis HaMikdash and hashra'as haShechinah.

About the Mishkan the Torah says, וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם, and in these words the Chida sees a remez to the two Batei Mikdash. The word וְשִׁכְנִיתִי can be read וְשִׁכְנִיתִי, referring to the 410 years that the first Beis HaMikdash stood, and the letters of this word can also be rearranged to spell וְשִׁכְנִיתִי, expressing that the second Beis HaMikdash stood for 420 years.

Perhaps we can add that the gematria of the word וְשִׁכְנִיתִי is 786, which is the gematria of the year תשפ"ו (the 786th year of the sixth millennium). We are metzapeh and meyachel that this year, in תשפ"ו, whose gematria is וְשִׁכְנִיתִי, we should be zocheh to וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם, and וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם, and וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם, and וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם.